

RELIGIJSKO NAZIVLJE I IMENA¹⁹¹

1. Uvod

Religijsko nazivlje i imena izazov su i za normativiste i za leksikografe. Zbog brojnih pravopisnih problema u religijskome nazivlju koji se nisu mogli riješiti u općemu pravopisu, pokrenut je u Institutu za hrvatski jezik projekt *Religijski pravopis*. Taj je projekt usko povezan s radom na *Mrežniku* te su rezultati istraživanja na tome projektu ugrađeni u obradu religijskoga nazivlja i imena u *Mrežniku*. Korpus za istraživanja pravopisnih i jezičnih problema u religijskome nazivlju za projekt *Religijski pravopis* prikupljen je ekscerpiranjem općih (npr. *Hrvatski pravopis*, *Školski rječnik hrvatskoga jezika*), posebnih (npr. Klaićev *Veliki rječnik stranih riječi*) te religijskih rječnika i priručnika (npr. *Religijski leksikon* LZ-a Miroslav Krleža, *Hrvatska kršćanska terminologija* Jeronima Šetke, *Hrvatsko kršćansko nazivlje* I. i II. Mile Mamića), vjerskih časopisa (npr. *Glasa koncila*, *Glasnika mira*, *Zvona*, *Katoličkoga tjednika*, *Kane*, *Veritasa*, *Marije*), teoloških znanstvenih časopisa (*Bogoslovska smotra*, *Crkva u svijetu*, *Obnovljeni život*), udžbenika vjeronauka, kurikula za vjeronauk itd. Već taj popis izvora upućuje na to da se religijsko nazivlje nalazi i u publicističkome i u znanstvenome stilu. Korisnici usluge jezičnih savjeta Instituta za hrvatski jezik često traže savjet koji se odnosi upravo na religijsko nazivlje i imena.

Složenost jezičnih i pravopisnih problema povezanih s religijskim nazivljem i imenima bila je i razlogom da je u *Hrvatskome mrežnom rječniku* – *Mrežniku* velika pozornost posvećena religijskim nazivima i imenima, uz koje se često daju i jezični savjeti. Stoga će se u ovome poglavlju razmotriti obrada religijskih naziva i imena u *Mrežniku*.

¹⁹¹ Ovo je poglavlje izrađeno u suradnji s internim projektom Instituta za hrvatski jezik *Religijski pravopis*.

2. Obrada religijskih naziva i imena u *Mrežniku*

U *Mrežniku* su religijski nazivi i imena obrađeni pod ovim natuknicama:

advent	kći (i kćeri milosrđa)	prilika (pod jednom prilikom; pod objema prilikama; pod prilikama kruha i vina)
adventski	korizma	propovijed
anđeo	kovčeg (Zavjetni kovčeg)	put (križni put)
apologija	kralj (Sveta tri kralja)	rabin
arkanđeo	križ (i Sveti Križ)	raj
badnjak	kršćanin	ramazan
bajram (i Hadžijski bajram, Ramazanski bajram)	kršćanka	red (i svećenički red)
Biblija	krv (Predragocjena Krv Kristova)	redovnica
blagdan (i zapovjedni blagdan)	kula (Babilonska kula)	redovnik
bog	Kurban-bajram	religijski
božji	litanijske	religiozan
brat	liturgija	rimokatolički
braća	ljubav	rubac (Veronikin rubac)
crkva (i Crkva)	majka (Majka Božja)	sestra (časna sestra)
četvrtak (Veliki četvrtak)	metropolit	sin
dalaj-lama (i Dalaj-Lama)	molitva	sinagoga
dan (Badnji dan, Dušni dan, sudnji dan)	musliman	slava
derviš	muslimanka	slavlje (euharistijsko slavlje)
desetica	nada	srce (Srce Isusovo)
djevica (Blažena Djevica Marija)	nadbiskup	srijeda (Čista srijeda, Velika srijeda)
došašće	nedjelja	subota (Velika subota)
duh (Duhovi, Duh Sveti)	nuncij	svet
džamija	obitelj (Sveta Obitelj)	svetac
đavao	otac (i sveti otac)	tjedan (Veliki tjedan)
gospa (Mala Gospa, Velika Gospa)	ozdraviti	učitelj
gospodin	ozdravljati	Uskrs
grm (gorući grm)	pakao	uskrсни
Hanuka	papa	uskršnji
hodža	pepelnica	utorak (Veliki utorak)
hvalospjev	petak (Veliki petak)	velečasni
imam	pismo (Sveto pismo)	vijenac (adventski vijenac)
ispit (ispit savjesti)	pobožnost	vjera
kardinal (i kardinal izbornik)	polnoćka	vjernik
katedrala	ponedjeljak (Uskrsni ponedjeljak, Veliki ponedjeljak)	voda (sveta voda)
katolički	pop	vrag
katolik	post	zastupništvo
katolikinja	pravoslavac	židov
katolkinja	pravoslavka	židovka
	pričest (i prva pričest)	žrtva

Mnoge od tih riječi nisu religijski nazivi, ali se u obradi nalazi podnatuknica koja je religijski naziv (u gornjoj se tablici navode u zagradaama religijski nazivi i imena koji su obrađeni kao podnatuknice).

Također su neke riječi religijski nazivi samo u nekim značenjima, dok su u drugima riječi općega jezika ili pripadaju kojoj drugoj struci. Primjerice riječ *red* je višeznačna, a samo u četvrtome značenju ima oznaku *rel.* i definirana je 'Red je katolička zajednica redovnika ili redovnica koji žive u skladu s nekim pravilima i u skladu sa zavjetima.' U tome se rječničkome članku nalazi i podnatuknica *svećenički red*, koja ima oznaku *rel.* i definirana je 'Svećenički red kršćanski je sakrament kojim se dodjeljuje svećenička vlast i služba.'

U *Mrežniku* se bilježi i posebna uporaba nekih riječi u religijskome kontekstu, npr. riječi *sin*, *kći*, *sestra*, *brat*, *braća*, koje se upotrebljavaju u obraćanju vjernicima, vidi 1. primjer.

1. primjer: Značenja riječi *kći* i *sin* u religijskome kontekstu

2. rel. (V) Kći je ženska osoba u svećenikovu, Božjemu ili Marijinu obraćanju.

E kćeri moja, veli župnik, nisi se ti odrekla grijeha već se grijeh odrekao tebe.

Ako te ne razapnu, kćeri moja, nećeš sa mnom uskrsnuti.

Sveti Vinko sa smiješkom odvraća: Kćeri moja, nije voda koju sam ti dao iz samostanskog bunara proizvela to čudo, nego samo tvoja šutnja.

Marija je u tom ukazanju Luciji četiri puta spomenula svoje srce i izjavila da Bog hoće da se ta pobožnost proširi po svem svijetu; rekla je: Gledaj kćeri moja, moje srce probodeno trnjem što ga ljudi zabadaju svaki čas svojim psovkama i nezahvalnostima.

MUŠKO: sin 2.

2. rel. (V) Sin je muška osoba u svećenikovu, Božjemu ili Marijinu obraćanju.

Iz najdubljega dijela mogega bića, riječi koje sam čuo dok me brat nosio postadoše kristalno jasne: Sine, ja ću te ozdraviti i ti ćeš pronijeti tu ozdravljajuću moć kroz naraštaje.

Isus slabim glasom kaže svom učeniku Ivanu: Sine, evo ti majke.

ŽENSKO: kći 2.

Jedna je od značajka religijskih imena koja se ogleda i u njihovoj leksikografskoj obradi da često nastaju onimizacijom riječi općega jezika ili religijskih naziva (*Gospa* od *gospa*, *Gospodin* od *gospodin*, *Otac* od *otac*, *Sin* od *sin*; *Badnjak* od *badnjak*, *Bog* od *bog*, *Crkva* od *crkva* itd.). Imena nastala onimizacijom navode se u rječničkim člancima općih imenica. Uz takva se imena donosi pravopisna ograda koja upućuje na to da je riječ o imenu, koje se piše velikim slovom, vidi 2. primjer.

2. primjer: Pravopisna ograda uz ime *Otac*

5. rel. (Otac) Otac je prva božanska osoba uz Sina i Duha Svetoga.

A riječ koju slušate nije moja, nego Oca koji me posla.

Milosrdan Otac spreman je oprostiti čovjeku njegove grijehe ako se za njih iskreno kaje.

Ako nisu nastala onimizacijom, jednorječna se imena uspostavljaju kao natuknice ili podnatuknice, npr. *Biblija*, *Uskrs*. Homofona opća riječ ili izraz nastali deonimizacijom (apelativizacijom) i prijenosom značenja navode se u rječničkomu članku imena (npr. *biblija* pod *Biblija*, *babelonska kula* pod *Babilonska kula*, *sveto pismo* pod *Sveto pismo*), a u zagradama uz broj značenja i odrednicu *pren.* također se donosi pravopisna ograda koja upućuje na to da je riječ o općejezičnoj riječi koja se piše malim početnim slovom, vidi 3. primjer.

3. primjer: Obrada imena *Biblija*

Biblija im. ž. (G Biblijē, DL Bibliji, A Bibliju, I Biblijōm)

1. rel. *Biblija* je zbirka knjiga koja se dijeli na *Stari i Novi zavjet*, koji su glavni izvor vjere židovima (*Stari zavjet*) i kršćanima (*Stari i Novi zavjet*).

Biblijska društva koja su nastala početkom 19. stoljeća najzaslužnija su za prijevode Biblije na moderne jezike i širenje Biblije ili Svetoga pisma diljem svijeta.

Prvotisak glagoljičnoga Misala objavljen je 22. veljače 1483. godine na hrvatskome crkvenoslavenskom jeziku, samo 28 godina nakon Gutenbergove Biblije.

Malo me vrijeđaju ovakve primjedbe od onih koji su doslovno shvaćali neke dijelove Biblije te na temelju toga izračunavali sve i svašta, a sad se prave pametni i odjednom tumače kako Biblija nije roman.

Kakva je *Biblija*? džepna, ilustrirana, zvučna; hebrejska, jeruzalemska, židovska; kršćanska, protestantska; latinska; starozavjetna; Gutenbergova, Kašićeva

Što *Biblija* može? govoriti (o čemu, što), naučavati što, opisivati što, osuđivati što, spominjati što, učiti što

Što se s *Biblijom* može? čitati je, ilustrirati je, poznavati je, prevesti je, razumjeti je, upoznavati je, prilaziti joj *pren.*, tumačiti je, živjeti po uzoru na nju

Koordinacija: *Biblija* i *Katekizam Katoličke Crkve*, *Biblija* i *Kuran*; *Biblija* i kršćanstvo, *Biblija* i (kršćanska) tradicija

U vezi s *Biblijom* spominje se: citiranje, Crkva, interpretacija, molitva, odanost, prevoditelj, prijevod, vjernost; čitanje, proučavanje, tumačenje, učenje

SINONIM: Sveto pismo, v. pod pismo

2. pren. (biblija) *Biblija* je temelj čega, obično knjiga ili propis koji sadržava temelje neke struke, časopis najvažniji u kojemu području itd.

Romantičnu srpanjsku naslovnicu američke modne biblije krase lijepa kalifornijska pjevačica Katy Perry.

Radnička strana tako smatra da bi ove najnovije izmjene radničke biblije trebale ići u korist radnika, kako bi se ojačali instituti njihove zaštite.

*Dok svjetski poznati zbornici Žene, kultura i društvo (*Woman, Culture and Society*) (ur. Rosaldo i Lamphere 1974.) i Ka antropologiji žene (*Toward an Anthropology of Women*) (ur. Reiter 1975.) postaju svojevrsne biblije feministički orijentiranih antropologinja, zbornik Lydije Sklevicky i Žarane Papić Antropologija žene (1983.) na ovim je prostorima imao malu ili gotovo nikakvu recepciju.*

Kakva je biblija? homeopatska, konobarska, modna, pčelarska, primaljska, radnička; biblija ekološke poljoprivrede, biblija feminizma, biblija kuhanja, biblija maslinova ulja, biblija standardnih plesova; biblija za sociologe

◦ U ovome značenju riječi *biblija* često prethodi pridjev *svojevrsna*.

TVORENICA: bibličar, biblijski

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=biblija&search_type=basic

I mnogi se religijski nazivi dobivanjem prenesenoga značenja determinologiziraju (npr. *križni put*, *litanije*, *pakao*, *raj*) i postaju izrazi općega jezika te se i to bilježi u *Mrežniku*, vidi obradu imenice *raj* u 4. primjeru.

4. primjer: Obrada imenice *raj*

raj im. m. (G rāja, D rāju, A rāj, L rāju, I räjem)

1. rel. Raj je prema vjerovanju mnogih religija (kršćanstva, židovstva, islama i budizma) mjesto vječnoga života i zajedništva s Bogom na koje se dolazi nakon smrti.

Muslimani također vjeruju da će doći dan velikog suda kad će Allah odrediti tko je zaslužio ići u raj, a tko u pakao.

Rastafarijancima predodžba raja odgovara Etiopiji, odnosno Africi u širem smislu.

2. rel. Raj je u kršćanstvu mjesto ili stanje u koje prelaze duše pravednika iza smrti.

Treći dan nakon Marijine smrti, kada su se apostoli okupili oko njezinog groba, našli su ga praznog. Sveto je tijelo bilo uzneseno u nebeski raj.

Neka ponizni i vjerni Sluga Božji pred Malim Isusom, našim Prijateljem i Kraljem, u nebu moli milost osnaženja naše vjere, toga dragocjenoga blaga našega života, koja će nam jednom otvoriti vrata raja i prijateljavanja s Isusom bez kraja.

Kakav je raj? nebeski

Što se s rajem može? biti uznesen u njega, vjerovati u njega, zamišljati ga, zaslužiti ga

Koordinacija: raj i čistilište, raj i pakao

U vezi s rajem spominje se: blaženstvo; ključevi, predvorje, vrata

ANTONIM: pakao 1.

3. pren. Raj su idealne okolnosti ili mjesto na kojemu vladaju idealne okolnosti.

Kad čovjek čuje i vidi sve te medijske hvalospjehe malih i velikih međunarodnih zvijezda, novinara, uglednika i običnih turista o Dubrovniku, nema druge nego samo potvrditi da je to zemaljski raj.

Jedva je dočekao hladne zimske dane zamijeniti toplim ljetnima te je netom nakon završetka sezone krenuo put Mauricijusa, gdje je s djevojkom uživao u tropskom raju.

Odmah treba objaviti popis poreznih rajeva kako bi se spriječila utaja poreza.

Pobjegao si iz pakla specijalizacije... nisi još otvorio vrata raja u kojem obitavaju profesori (ako se to rajem može nazvati)... znači tu si negdje u čistilištu.

Kakav je raj? hedonistički, konzumeristički, otočni, ovozemaljski, porezni, potrošački, tropski, zemaljski

Što se s rajem može? stvoriti ga

ANTONIM: pakao 2.

TVORENICA: rajski

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika:

http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=raj&search_type=basic

Specifičnost je religijskih imena kojima se označuju Isus i Majka Božja veoma bogata sinonimija, koja se odražava i u rječničkoj obradi, npr. obrađeni su sinonimi: *Gospa, Majka Božja i Djevica*, a navode se i sinonimi *Blažena Djevica Marija, Djevica Marija*, koji nisu obrađeni do objave ove monografije, vidi 5. primjer.

5. primjer: Sinonimi uz imena *Djevica* (pod natuknicom *djevica*), *Gospa* (pod natuknicom *gospa*) i *Majka Božja* (podnatuknica natuknice *majka*)

5. rel. (Djevica) Djevica je Blažena Djevica Marija, majka Isusa Krista.

Nad menzom je tabernakul na vrhu kojega se nalazi kip Bezgrešne Djevice.

Uz šutnju Marija je pojačala molitvu te se molila Majci Božjoj, prečistoj Djevici, da joj svojim zagovorom bude u pomoći.

Djetešce što ga Djevica Bogorodica drži u naručju blagoslov je Božji za nas kršćane i za sav svijet.

Kakva je Djevica? bezgrešna/bezgrješna, čista, nazaretska, ponizna, preblažena, prečista, presveta, slavna, sveta, vječna

Što se s Djevicom može? moliti joj se, posvetiti joj što, zahvaliti joj za što, zavjetovati joj se

Koordinacija: Djevica i Bogorodica, Djevica i Majka; Djevica i Bog, Djevica Marija i Isus Krist

U vezi s Djevicom spominje se: kip, lik, slika, štovanje; krilo, ukazanje, uznesenje, začecje, zagovor

SINONIMI: Blažena Djevica Marija, Djevica Marija, Gospa, v. pod gospa 2., Majka Božja, v. pod majka

2. rel. (Gospa) Gospa je majka Isusa Krista.

Tako je i kod nas, u Hrvatskoj, gdje brojni vjernici hodočaste u četiri glavna marijanska svetišta: Majci Božjoj Bistričkoj, Čudotvornoj Gospi Sinjskoj, Gospi Trsatskoj te Gospi od Utočišta u Aljmaš.

Molimo Gospu da nas štiti, a u vrijeme duhovnoga nemira najsigurnije je mjesto pod Gospinim plaštem.

Ovdje vidim puno ljudi koji su povjerovali u Isusa i Gospu, a prije nikada nisu vjerovali.

Misno slavlje započelo je procesijom oko groblja s kipom svete zaštitnice i slikom Gospe, a zatim su blagoslovljena polja da Bog dadne plod sveukupnom ljudskom radu.

Kakva je Gospa? blažena, crna, čudotvorna, draga, ljubljena, sveta

Što Gospa može? blagosloviti koga, moliti za koga, ukazati se komu

Što se s Gospom može? moliti joj se, prikazati je, slaviti je, štovati je, vidjeti je, zavjetovati joj se

Koordinacija: Bog i Gospa, Isus i Gospa

U vezi s Gospom spominje se: blagdan, crkva, kip, lik, slika, svetište, ukazanje, zagovor

U imenima: Gospa Snježna, Žalosna Gospa; Gospa Aljmaška, Gospa Fatimska, Gospa Lurdska, Gospa Međugorska, Gospa Sinjska, Gospa Trsatska, Gospa Voćinska; Gospa od Brze pomoći, Gospa od Sedam Žalosti, Gospa od Utočišta, Gospa od Zdravlja

SINONIMI: Blažena Djevica Marija, Djevica, v. pod djevica 5., Djevica Marija, Majka Božja, v. pod majka

• **Majka Božja** rel.

Majka Božja majka je Isusa Krista.

Lice je Majke Božje uvijek tužno, uvijek prebolno.

Uz Božju pomoć i pomoć Majke Božje bit će sve u redu.

SINONIMI: Blažena Djevica Marija, Djevica, v. pod djevica, Djevica Marija, Gospa, v. pod gospa 2.

2.1. Normativne napomene

S religijskim nazivima i imenima često su povezani normativni problemi. Normativne se napomene donose uz ove natuknice i podnatuknice:

badnjak	katedrala	papa
bajram	katolikinja	religijski
blagdan (i uz podnatuknicu <i>zapovjedni blagdan</i>)	kći	religiozan
	korizma	sinagoga
bog	kralj (uz podnatuknicu <i>Sveta tri kralja</i>)	svet
crkva	musliman	uskrсни
dalaj-lama	muslimanka	uskršnji
djevica	otac (uz podnatuknicu <i>sveti otac</i>)	židov
džamija		židovka

Normativne se napomene najčešće odnose na pisanje velikoga i maloga početnoga slova, odnosno upozoravaju na različito značenje riječi napisanih velikim i malim početnim slovom, vidi 6. primjer.¹⁹²

6. primjer: Normativna napomena uz 2. značenje pridjeva *svet*

svēt prid. (G svēta; odr. svēti, G svētōg(a); ž. svēta, s. svēto; komp. svētijī, G svētijēg(a); sup. najsvētijī, G najsvētijēg(a))

2. rel. (odr. sveti) Sveti je kojega je Crkva proglasila svetcem.

Među poznatijima koji su proglašeni svetima i blaženima su: bl. Majka Terezija iz Calcutte, sv. Josemaría Escrivá, bl. Martin Slomšek kao prvi Slovenac blaženik, bl. Ceferino Gimenez Malla mučenik iz Španjolske kao prvi Rom blaženik, sv. Juan Diego, prvi Indijanac proglašen svetim i dr.

Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu, sve anđele i svete, i vas braćo, da se molite za me Gospodinu, Bogu našem.

Koordinacija: blažen i svet

• Pridjev *sveti* ispred imena svetaca ili svetica piše se malim početnim slovom, npr. *sveti Ante*, *sveti Franjo*, *sveta Katarina*. Pridjev *sveti* piše se velikim početnim slovom u imenima blagdana, npr. *Sveti Ante* (na *Svetoga Antu*), *Sveta Lucija* (*Danas je Sveta Lucija*.) i nazivima crkava (*Misa će se održati u Svetoj Ani.*, *Vjenčali smo se u Svetome*

¹⁹² Normativne odluke donosile su se u suradnji s projektima *Religijski pravopis* i *Rječnik velikoga i maloga slova*, internim projektima Instituta za hrvatski jezik, kako bi se u najvećoj mjeri doprinijelo usustavljanju pravopisnih rješenja u religijskim nazivima/imenima.

Lovri.). Ako se ispred pridjeva *sveti* nalazi riječ crkva ili blagdan, pridjev *sveti* piše se malim početnim slovom: *Misa će se održati u crkvi svete Ane., Vjenčali smo se u crkvi svetoga Lovre., Danas slavimo blagdan svete Lucije.*

Natuknica *svet* povezuje na *Kolokacijsku bazu hrvatskoga jezika* i na rad iz časopisa *Hrvatski jezik* (vidi 1. sliku).

LEKTORSKE BILJEŠKE

KRISTIAN LEWIS i MARINA ČUBRIĆ

Svetci u pravopisu

Nakon višegodišnjega rada u Vatikanu je 2004. objavljen posljednji službeni popis svetaca Katoličke Crkve – *Martyrologium Romanum*. To golemo djelo na latinskome jeziku sadržava popis od gotovo 7000 imena svetaca, blaženika, mučenika i anđela za svaki dan u liturgijskoj godini. Uz svako navedeno ime nalazi se kratka bilješka o mjestu smrti, naznaka o tome je li riječ o svetcu ili blaženiku, crkveni „status” (apostol, mučenik, crkveni naučitelj, misionar, ispovjednik, biskup, prezbitar, đakon, redovnik, djevica...) i drugi podatci o djelatnosti i karizmi navedene osobe.

U hrvatskome su se jeziku svetačka imena počela zapisivati od početaka kršćanstva, odnosno nalazimo ih u samim temeljima hrvatske pismenosti. Tako je, primjerice, već u *Bašćanskoj ploči* oko 1100. godine zapisano ime svete Lucije. I dok se u to vrijeme

1. slika: Izvadak iz rada na koji se povezuje natuknica *svet* (Lewis i Čubrić 2017.)

Na isti se rad povezuje i natuknica *svetac*.

Rjeđe se uz religijske nazive nalazi normativna napomena koja se odnosi na leksičku (u pravilu tvorbenu) normu. Primjerice, uz paronime *religijski* i *religiozan* nalazi se ista normativna napomena:

- Riječi *religijski* i *religiozan* paronimi su, tj. imaju različita značenja, ali slično zvuče, pa se katkad u praksi zamjenjuju, tj. jedna od njih upotrebljava se umjesto druge. Riječ *religijski* znači ‘koji se odnosi na religiju, vjerski’, a riječ *religiozan* ‘koji pripada određenoj religiji, pobožan’. Stoga je dobro govoriti npr. o *religijskome obrazovanju*, ali o *religioznome čovjeku*.

Napomena koja se odnosi na tvorbene inačice nalazi se npr. uz natuknicu *katolikinja* i *katolkinja* te natuknice *uskršni* i *uskršnji*:

- Od imena *Uskrs* izvode se pridjevi *uskršnji* i *uskršni*. U hrvatskome standardnom jeziku prednost se daje pridjevu *uskršni* jer je izveden jednostavnijim tvorbenim postupkom: dodavanjem sufiksa *-ni* na osnovu *Uskrs*, pri čemu ne dolazi ni do kakve glasovne promjene. Iako je u korpusu često potvrđeno ime *Uskršnji otoci*, ime glasi *Uskršni otok*.

U rječničkim se člancima riječi *džamija*, *katedrala* i *sinagoga* nalaze usporedive normativne napomene (razlikuju se samo u elementu *džamija*, *katedrala*, *sinagoga*), donosimo primjer normativne napomene uz riječ *katedrala*:

- *Katedrala* kao mjesto na kojemu se obavlja bogoslužje, odnosno vjerski obred, piše se malim početnim slovom. U izrazu *zagrebačka katedrala* obje se sastavnice pišu malim početnim slovom u skladu s navedenim pravilom i pravilom da se odnosni pridjevi izvedeni od zemljopisnoga imena, ako nisu dio kakva službenoga imena, nego imaju opće opisno značenje, pišu malim početnim slovom. U skladu s navedenim pravilima, osim naziva *katedrala*, malim se početnim slovom pišu i nazivi drugih objekata u kojima se obavljaju vjerski obredi, npr. *dubrovačka sinagoga*, *đakovačka katedrala*, *riječka džamija*, *šibenska katedrala*.

2.2. Uporabne napomene

Uz religijske se nazive i imena katkad nalaze i uporabne napomene, npr. uz glagol *ozdraviti*, vidi 7. primjer, ili uz podnatuknicu *časna sestra*, vidi 8. primjer.

7. primjer: Uporabna napomena uz glagol *ozdraviti*

ozdraviti gl. svrš. prijel./neprijel. (*prez. jd. 1. l. ozdravim, 2. l. ozdraviš, 3. l. ozdravi, mn. 1. l. ozdravimo, 2. l. ozdravite, 3. l. ozdravē; imp. ozdravi; aor. ozdravih; prid. r. m. ozdravio, ž. ozdravila, s. ozdravilo; prid. t. ozdravljen; pril. p. ozdravivši*)

1. rel. (prijel.) Ozdraviti znači učiniti koga zdravim.

Nakon što mi je Bog ozdravio dušu, vjerujem da će mi ozdraviti i tijelo, da ću probodati.

Prema narodnom vjerovanju sveti Nikola činio je čudesa; mogao je smiriti uzburkano more i zato ga nazivamo zaštitnikom mornara; blagoslovom je ozdravio dijete, pa ga zato nazivamo i zaštitnikom djece.

Bog želi, Bog daruje, Bog štiti; predaj mu svoj život, svoje boli; on će te ozdraviti i osloboditi.

Tko može ozdraviti? Bog, Gospodin, Isus, sveti Nikola

Koga može ozdraviti? bolesnika, čovjeka, dijete, gubavca

Što može ozdraviti? dušu, srce, tijelo

Koordinacija: ozdraviti i osloboditi

VIDSKI PARNJAK: ozdravljati

◦ Glagol *ozdraviti* u prijelaznome značenju 'učiniti koga zdravim' stilski je obilježen i najčešće se upotrebljava u vjerskome kontekstu. U neutralnoj općoj uporabi u tome se značenju upotrebljava glagol *izliječiti*.

8. primjer: Uporabna napomena uz naziv *časna sestra*, podnatuknicu *natuknice sestra*

- **časna sestra**

rel. **Časna sestra pripadnica je katoličkoga ženskog reda koja živi u samostanu te polaže zavjete siromaštva, pobožnosti i čistoće.**

Redovnika i časnih sestara iz godine u godinu sve je manje.

Vrtić vode časne sestre Službenica milosrđa.

Kakva je časna sestra? benediktinka, franjevka, klarisa, milosrdnica, misionarka, uršulinka

Što časna sestra može? gostovati gdje, dočekati koga, osnovati (udrugu, zajednicu), predvoditi što, ravnati (izvedbom, zborom), voditi (duhovnu obnovu, radionicu, zbor)

Koordinacija: časna sestra i vjeroučiteljica; socijalne radnice i časne sestre, svećenici i časne sestre, župnici i časne sestre

SINONIM: redovnica

° Često se umjesto *časna sestra* upotrebljava samo *sestra* ili samo *časna*, npr. *Veliki interes za školovanje kod sestara milosrdnica bio je poticaj i za otvaranje novih škola., Za kuću Obitelj sv. Josipa doznala je od svoje sestre, koja je časna, i tu je već tri mjeseca.*

3. Zaključak

Značajka je religijskih naziva i imena u *Mrežniku* da se uz njih često donosi normativna ili uporabna napomena. Normativne se napomene najčešće odnose na uporabu velikoga ili maloga početnog slova. Neke se značajke religijskih naziva i religijskih imena, npr. nastajanje religijskih imena onimizacijom riječi općega jezika, nastajanje apelativa deonimizacijom (apelativizacijom) religijskih imena, nastajanje religijskih naziva terminologizacijom riječi općega jezika i determinologizacija religijskih naziva također ogledaju u leksikografskoj obradi u *Mrežniku*.

Izvori i literatura

Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. (ur.) 2012. *Školski rječnik hrvatskoga jezika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Školska knjiga. Zagreb.

Hudeček, Lana; Mihaljević, Milica. 2018. Homofonija u religijskim nazivima i imenima. *Hrvatski jezik* 5/2. 1–8.

Jozić, Željko i dr. 2013. *Hrvatski pravopis*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

Klaić, Bratoljub. 1974. *Veliki rječnik stranih riječi, izraza i kratica*. Zora. Zagreb.

Lewis, Kristian; Čubrić, Marina. 2017. Svetci u pravopisu. *Hrvatski jezik* 4/4. 27–29.

Mamić, Mile. 2020. *Hrvatsko kršćansko nazivlje (II.)*. Informativni centar za mir. Međugorje.

Mamić, Mile. 2004. *Hrvatsko kršćansko nazivlje*. Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja. Split.

Religijski leksikon. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Zagreb.

Šetka, Jeronim 1964. *Hrvatska kršćanska terminologija. Hrvatski kršćanski termini latinskoga porijekla I–III*. Makarska.

Šetka, Jeronim 1966. *Hrvatska kršćanska terminologija. Hrvatski kršćanski termini slavenskoga porijekla III*. Makarska.

Šetka, Jeronim. 1940. *Hrvatska kršćanska terminologija. Hrvatski kršćanski termini grčkoga porijekla I*. Šibenik.

Šetka, Jeronim. 1976. *Hrvatska kršćanska terminologija*. Vjenceslav Glibotić. Split.

Šetka, Jeronim. 1990. *Hrvatska kršćanska terminologija*. Vjenceslav Glibotić. Split. (pretisak).